Keskkonnatoetuse maksmise riskid

KONTROLLIARUANNE

30.05.2003 nr 2-5/03/31

Keskkonnatoetuse maksmise riskid

Tallinn
2003

Kokkuvõte

Põllumajanduslikku keskkonnatoetust maksab riik selleks, et hüvitada keskkonnasõbraliku majandamise väiksemat tulukust.

2002. aastal toetatavad tegevused olid hea taimekasvatustava võtete kasutamine, mahepõllumajanduslik tootmine, eesti tõugu hobuse kasvatamine, mitmeliigilise põõsasriba rajamine jne. Põhiosa rahast (88%) läks mahepõllumajandusliku tootmise ja hea taimekasvatustava võtete viljelejatele. Kokku laekus 1 735 taotlust, heakskiidu sai 1 411 ning toetus maksti pärast toetatavate tegevuste sooritamist välja 1 398 taotlejale summas 29 mln krooni. Toetusesaajate arv oli suurim Saaremaal (25% toetusesaajatest), väikseim aga Ida-Virumaal (alla 1%).

Peamised tähelepanekud ja järeldused

Keskkonnatoetus on üks riskirohkemaid ja raskemini kontrollitavaid toetusi. Mõju avaldas käivitumisaeg (toetust oli makstud enne vaid pilootprojekti raames) ning kõiki probleeme oli raske ette näha. Vaatamata sellele tulid Põllumajandusministeerium ning Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA) toetuse maksmise korraldusega rahuldavalt toime. Maksmise kord, makstud summad ja saajad on avalikustatud PRIA koduleheküljel.

PRIA järgis taotlusi kontrollides kõiki põllumajandusministri määruses kehtestatud nõudeid, tehes seda siiski mööndustega. Et nõudeid oli palju, oli taotlejatel neid ilma nõustaja abita raske järgida ning kui nõutavasse dokumenti ei olnud andmeid märgitud, ent vajalik teave kajastus muus dokumendis, ei lükanud PRIA taotlust kohe tagasi, vaid võttis aluseks viimase.

Audiitorid leidsid dokumentatsioonist palju eksimusi. Mitte alati ei olnud taotlejad õigesti märkinud külvikordasid; esines puudulikke maaüksuste loendeid, põllumassiivi kaarte, taimekasvatus- ja väetusplaane. Leidus neid toetusesaajaid, kes kasutasid väetist lubatust rohkem, aga ka neid, kellel polnud mullaviljakuse halvenemise vältimiseks plaanis üldse väetada, ei mineraal- ega ka orgaaniliste väetistega.

PRIA tegi toetuse maksmise otsuseid mõningase ebakindlusega, millest annab tunnistust asjaolu, et paljud esialgu tagasi lükatud taotlused vaadati kaebuste esitamisel uuesti üle ning enamik proteste ka rahuldati. Riigikontroll näeb siin ohtu taotlejate võrdsele kohtlemisele.

Toetust maksti 9 tegevuse eest, mille puhul paljud nõuded sarnanesid. Seetõttu esines juhtumeid, mida võib käsitleda topeltmaksmisena.

Olulisemad ettepanekud

- Keelata toetuse maksmine juhul, kui taotlejal ei ole maakasutusõiguse peatse lõppemise tõttu võimalik toetuse eesmärki täita.

- Võtta tarvitusele meetmeid liigväetamise vältimiseks:
  - diferentseerida lämmastikunormi pinnaühikule vastavalt piirkonnale;
  - töötada välja väetiste ja pestitsiidide kasutamise kohapealse kontrolli metoodika ja tagada nende kasutamise kontrollimine taotlejate juures kohapeal;
  - hõlmata väetisekontrolliga taotleja kõiki maatükke, maandamaks riski, kus liblikõieliste kultuuride arvel, mis lämmastikväetisi ei vaja, väetatakse ülejäänud kultuure lubatust rohkem, "keskmist" rikkumata;
  - soodustada väetusplaanide tellimist pädevatelt asutustelt: laboratooriumidelt, Taimse Materjali Kontrolli Keskuselt jt.

- Soodustada värvitrükis ortofotokaartide kasutuselevõtmist ning sätestada pindalades eksimise piirmäär.

- Kehtestada andmete seose kontroll ja võrdlus eelmiste aastate andmetega, veendumaks esitatu loogilisuses ja õigsuses.

- Välistada keskkonnatoetuse topeltmaksmine ühe ja sama tegevuse eest ning sätestada PRIA infovahetus loodushoiutoetuse maksjatega (piirkondlike keskkonnateenistuste ja kaitsealade valitsejatega) samuti eesmärgiga vältida topeltmaksmist.

- Korraldada Taimetoodangu Inspektsiooni ja PRIA mahepõllundustootjate kohta peetavate andmebaaside ühildamine, et nii toetuse maksjal kui inspektsioonil oleks juurdepääs asjakohastele andmetele.

Põllumajandusministri vastus ja Riigikontrolli seisukohad

Põllumajandusminister nõustub vastuses enamiku ettepanekutega ning esitab reaalsed meetmed ja tähtajad nende täitmise kohta.

Lühidalt eriarvamustest.

Ministeeriumi arvates on riigile liialt kulukas kontrollida taotleja kõiki maatükke lämmastikväetise kasutamise suhtes. Samuti on lämmastikunormi diferentseerimine vastavalt piirkonnale olnud mitmel korral arutusel, kuid enne 2006. aastat seda ei rakendata.

Liiga kulukaks (uued töökohad töömahu suurenemise tõttu) peab ministeerium ka väetusplaanide tellimist pädevatelt asutustelt: laboratooriumidelt, Taimse Materjali Kontrolli Keskuselt jt, nähes lahendust nõuandeteenuses. Samuti liigset kulukust põhjuseks tuues ei pea ministeerium õigeks laiendada värvitrükis ortofotokaartide kasutuselevõtmist.

Ministeerium leiab, et ei ole vaja sätestada PRIA infovahetust loodushoiutoetust maksvate piirkondlike keskkonnateenistuste ja kaitsealade valitsejatega, hoidmaks ära topeltmaksmist. Ministeeriumi arvates ei ole tegu kattuvate toetustega.

***

Riigikontroll leiab, et keskkonnatoetuse eesmärgi saavutamisel jääb suurimaks ohuks koosluste ebasoovitav muutumine ja kahjustamine väetiste ja pestitsiidide ohtra pruukimise tagajärjel. Väetiste kasutamata jätmine aga põhjustab toitelementide ammendumist ja muldade vaesumist. Kumbki ei ole loodusele hea. Sestap tulekski väetiste ja pestitsiidide kasutamise üle tagada ka rangem kontroll.

Oskuslik väetamine saab toimuda vaid siis, kui väetiste kasutajal on taimede toitainete vajaduse kõrval teada mulla toitainetega varustatus ehk väetisetarve. Väetisetarvet tootja ise adekvaatselt määrata ei saa. Probleemi ei ole võimalik lahendada ka nõustamisteenuse abil. Järelikult on lahenduseks ikkagi mullaproovide võtmine ja väetistarbe määramine pädevate asutuste poolt. Ka EL-i taimekasvatuse abiprogrammide üheks nõudeks on pädevate väetisetarbe analüüside olemasolu. Kui kõigi puhul ei ole analüüsid kohe jõukohased, võiks need esialgu olla kohustuslikud suurtootjatele.

Mis puudutab värviliste ortofotokaartide kasutuselevõtmist, siis oleks see edasiminek võrreldes praeguse olukorraga. Tootjad peaksid saama kvaliteetsed väljatrükid sellises mõõtkavas, mis võimaldaks infot kaardile mugavalt ja täpselt kanda ja toetuse maksjal seda kontrollida. Praegu võib küll sätestada pindalades eksimise veapiiri, kuid taotlejate deklareeringuid ei oleks siiski võimalik kontrollida.

Riigikontroll on auditeerinud Keskkonnaministeeriumi jagatava loodushoiutoetuse maksmist. Saadud info alusel võime väita, et loodushoiutoetuse ja Põllumajandusministeeriumi jagatava keskkonnatoetuse mitmed nõuded kattuvad ja mõlema toetuse maksmine sama töö eest ei ole välistatud. Seetõttu tuleb rakendada mehhanismi, kuidas täita maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadusest tulenevat nõuet vältida toetuste topeltmaksmist.

Sisukord

SISSEJUHATUS 5

1. TOETUSE SAAMISE NÕUDED 9

2. TOETUSSUMMADE MÄÄRAMINE 12

3. ANDMETE SAAMINE TEISTELT ASUTUSTELT 14

4. TOETUSESAAJATE KOHAPEALNE KONTROLL RIIGIKONTROLLI POOLT 15

PÕLLUMAJANDUSMINISTRI VASTUS 16

Sissejuhatus

Auditi aluseks on Riigikontrolli 2002. aasta tööplaan.
Auditi eesmärk oli hinnata, millised on peamised riskid keskkonnatoetuseks eraldatud raha kasutamisel.
Auditeeritud asutused olid Põllumajandusministeerium, tema hallatav valitsusasutus Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi PRIA) ning Taimetoodangu Inspektsioon (edaspidi TTI).
Auditeeritud periood oli 2002. aasta.

Valdkonna ülevaade

Keskkonnatoetust makstakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse alusel. Seadusemuudatus, mis keskkonnatoetuse tingimused sätestab, võeti vastu 29.01.2002. Tingimusi täpsustavad ja toetuse jagamise korra sätestavad põllumajandusministri 01.03.2002. a määrused nr 16–18; määrust nr 18 on muudetud põllumajandusministri 12.04.2002. a määrusega nr 27.

Mõisted

Hea taimekasvatustava – tootmisviis, kus järgitakse külvikorda, kasutatakse väetisi keskkonnasõbralikul viisil ja niidetakse vähemalt kord aastas põllumajanduslikust kasutusest ajutiselt väljas olevat võsastumata haritavat maad.
Keskkonnasõbralik majandamine – tootmisviis, millega välditakse veereostust, hoitakse ära looduslike ja poollooduslike koosluste kahjustamine, tagatakse väärtuslike maastikuelementide ja ajaloolise või arheoloogilise väärtusega objektide säilimine ning parandatakse põllumajandusettevõtte välisilmet.
Mahepõllumajanduslik tootmine – keskkonda säästev ja looduslikku tasakaalu säilitav tootmisviis, kus mullaviljakust säilitatakse ja parandatakse liblikõieliste kultuuride kasvatamise ja orgaaniliste väetiste abil, kasutamata mineraalväetisi ja sünteetilisi taimekaitsevahendeid.
Ohustatud loomatõug – Vabariigi Valitsuse määruses "Ohustatud taimesortide ja loomatõugude loetelu" nimetatud loomatõud – eesti hobune, eesti maatõugu veis, eesti vutt.
Mitmeliigiline põõsasriba – kohalikku olustikku sobivate liikide ja kujundusega põõsasriba rajamine, millega suurendatakse põllumajandusmaa bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning vähendatakse muldade erosiooniohtu.
Põllumassiivi kaart – sobivasse mõõtkavva viidud ortofoto (mis saadakse aerofoto töötlemise ja skaneerimise teel) väljatrükk, millel taotleja on piiritlenud ettevõtte põllumajandusmaa osad (maaüksused), tähistanud need numbritega ja lisanud loendi, kus on märgitud iga maaüksuse pindala.

Toetuse sihtgrupp ja nõuded toetuse saajatele

Toetuse sihtgrupiks on põllumajandustootja.
Seadusest tulenevad **nõuded** toetusesaajatele on järgmised:

- Tootjal ei ole riikliku maksu võlga või kui on, siis on selle tasumine ajatatud[1].
- Tootja tegevus vastab Vabariigi Valitsuse või põllumajandusministri kehtestatud nõuetele.
- Paralleelselt ei tohi maksta keskkonnatoetust ning tulutoetust ohustatud taimesordi ja ohustatud tõugu looma kasvatamise eest; samuti poollooduslike koosluste hooldamise ning hea taimekasvatustava järgimise eest saada nii keskkonnatoetust kui ka kaitstavate loodusobjektide seaduse alusel antavat loodushoiutoetust.

Määrusest tulenevad **nõuded** toetuse saajatele:

- Tootjal ei ole taotluse esitamise aasta 1. märtsi (2002. aastal 1. aprilli) seisuga riikliku maksu võlga või selle tasumine on ajatatud.
- Tootja kasutab õiguslikul alusel vähemalt 2 hektarit põllumajandusmaad, millest vähemalt kolmveerand asub maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse alusel kehtestatud piirkonnas ja väljapoole seda jääva maa välispiir ei asu kaugemal kui 2 km.
- Tootja tegevus vastab määruses kehtestatud nõuetele.

[1] 19.06.2002 vastu võetud maaelu ja põllumajandusturu korralduse seaduse muudatusega kehtetu

Toetussummad, toetuse maksjad ja saajad

Joonis 1. 2002. aastal makstud keskkonnatoetus tegevuste lõikes

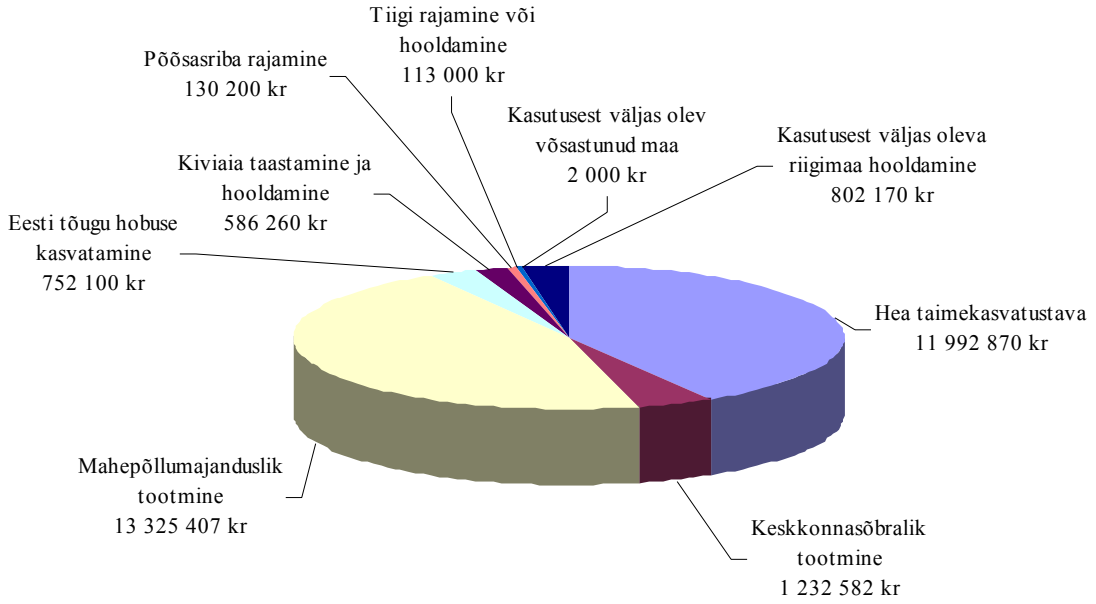

Keskkonnatoetuse ühikumäära ja ühele taotlejale antava summa maksimaalsuuruse kehtestas maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 68 alusel põllumajandusminister. Ühikumäära võis kehtestada piirkondade ja seaduses ette nähtud tegevuste kaupa. 2002. aasta määrad tegevuste kaupa on toodud **tabelis 1**.

	Ühikumäär
Hea taimekasvatustava	
Kuni 100 ha	250 kr/ha
100,1–300 ha	200 kr/ha
300,1–500 ha	150 kr/ha
Keskkonnasõbralik majandamine	
Kuni 100 ha	350 kr/ha
100,1–200 ha	280 kr/ha
Mahepõllumajanduslik tootmine	
Püsirohumaa, looduslik rohumaa	350 kr/ha
Tera- ja kaunvili, tehnilised kultuurid (nt raps ja lina), kartul, söödajuurvili, haljas-väetistaimed, mustkesa ja lühiajaline rohumaa	700 kr/ha
Avamaa köögivili, ravim- ja maitsetaimed, katmikkultuurid, viljapuu- ja marjaaed, sh astelpaju; puukool, kus kasvatatakse põllumajanduskultuure	2000 kr/ha
Ohustatud tõugu looma kasvatamine	
Vähemalt kuue kuu vanuse eesti tõugu hobuse kasvatamine	1500 kr/hobune
Kiviaia taastamine ja hooldamine	
Taastamine kuni 200 m	100 kr/m
Hooldamine kuni 500 m	20 kr/m
Mitmeliigilise põõsasriba rajamine	
30 ha suurema põllu liigendamiseks makstakse toetust kuni 600-meetrise põõsasriba kohta; muudel juhtudel kuni 300-meetrise põõsasriba rajamise eest.	60 kr/m
Tiigi rajamine (üks taotleja kohta)	
50–100 m^2	15 000 kr
101–200 m^2	17 000 kr
Üle 200 m^2	19 000 kr

Märgala rajamine (üks taotleja kohta)	
0,1–0,5 ha	16 000 kr
0,6–1 ha	18 000 kr
Üle 1 ha	20 000 kr
Tiigi hooldamine (olenemata suurusest)	1 000 kr
Märgala hooldamine	
0,1–0,5 ha	1 500 kr
0,6-1 ha	2 000 kr
Üle 1 ha	2 500 kr
Põllumajanduslikust kasutusest ajutiselt väljas oleva võsastunud haritava maa hooldamine	1 000 kr/ha
Põllumajanduslikust kasutusest ajutiselt väljas oleva võsastumata haritava riigimaa hooldamine	300 kr/ha

Toetuse maksimaalsuurus ühe taotleja kohta oli 400 000 krooni.

Toetust mahepõllumajanduslikuks tootmiseks ning ohustatud tõugu looma kasvatamiseks võisid taotleda kõigis Eesti Vabariigi piirkondades elavad põllumajandustootjad.
Hea taimekasvatustava ja riigimaa hooldamise eest oli õigus toetust taotleda 55 kohaliku omavalitsuse territooriumil tegutsevatel põllumajandustootjatel.
Hea taimekasvatustava kasutamise, keskkonnasõbraliku majandamise, kiviaia taastamise ja hooldamise ning põllumajanduslikust kasutusest ajutiselt väljas oleva võsastunud maa hooldamise eest oli võimalus toetust taotleda Jõgeva maakonna Palamuse vallas ja Saare maakonna Kihelkonna või Lümanda vallas tegutseval tootjal.
Mitmeliigilise põõsasriba rajamise ning tiigi või märgala rajamise ja hooldamise eest oli õigus toetust taotleda Jõgeva maakonna Palamuse vallas tegutsevatel põllumajandustootjatel.

Tabel 2. 2002. aastal makstud keskkonnatoetus maakondade lõikes

Maakond	Makstud summad
Harju maakond	1 098 374
Hiiu maakond	2 033 892
Ida-Viru maakond	68 880
Jõgeva maakond	1 711 425
Järva maakond	715 204
Lääne maakond	2 335 829
Lääne-viru maakond	861 564
Põlva maakond	1 148 768
Pärnu maakond	2 646 275
Rapla maakond	1 058 754
Saare maakond	6 765 724
Tartu maakond	1 560 826
Valga maakond	1 613 026
Viljandi maakond	2 828 108
Võru maakond	2 489 935
Kokku	**28 936 589**

Allikas: PRIA

Keskkonnatoetuse saamiseks esitati 1735 taotlust. 427 ehk üle 20% lükati puuduste tõttu tagasi. Põllumajandusministeerium on koostanud tagasilükkamise põhjuste kokkuvõtte. Peamiseks põhjuseks oli klassikalise külvikorra mittejärgimine, järgnes puudulik maaüksuste loend, külvikorra-, taime-kasvatus- või väetusplaan. Muud põhjused: taotleja ei olnud Maksuametis registreeritud, hilinenud või mittevormikohane taotlus, puudused põllumassiivikaardil, ohustatud tõugu looma mittevastavus määruse nõuetele, lubatud väetusnormi ületamine jne. Lisaks esines muidki probleeme: täiesti uus toetus, liialt lühike aeg taotluse esitamiseks, omavalitsuste vähene huvi, probleemid maaga.

Toetuse maksmise korraldus

Taotlemine

Taotlus tuli esitada 22.03–10.04.2002 PRIA-le ameti piirkondliku teenistuse kaudu. Peale taotluse tuli üldjuhul esitada järgmised dokumendid: külvikorraplaan, taimekasvatusplaan, väetusplaan, põllumassiivi kaart koos ettevõtte maaüksuste loendiga ning avaldus toetuse registrisse kandmise kohta. Mahepõllumajandusliku tootmise ja eesti tõugu hobuse kasvatamise puhul tuli esitada lisana PRIAsse ainult viimane, ülejäänud dokumendid pidi mahetootja esitama mahepõllumajanduse seaduse kohaselt Taimetoodangu Inspektsioonile.
Toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise otsustas PRIA peadirektor, andes selle kohta välja käskkirja. Taotluse rahuldamise korral saadeti taotlejale allkirjastamiseks 5 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist kinnitus, kus olid näidatud tegevused, nende maht ja toetuse suurus, mida taotleja oma allkirjaga tõendas.
Toetuse taotleja pidi enne toetuse maksmist teatama PRIA-le kirjalikult ettevõttes toimunud olulistest muudatustest võrreldes taotluses esitatuga ja nõuete täitmist takistavatest asjaoludest. Kui toetust taotleti mahepõllumajanduslikuks tootmiseks, tuli muudatustest teatada Taimetoodangu Inspektsioonile.
PRIA piirkondlikud spetsialistid sisestasid taotlused kahekordselt arvutisse; hilinenult saabunud avaldused saadeti sisestamata otse keskasutusse. Esitatud andmeid kontrollis PRIA toetuste osakonna tulutoetuste büroo. Kontrolliprotseduurid olid määratletud PRIA peadirektori käskkirjaga[2].

Maksmine

PRIA maksis peadirektori käskkirja alusel 40% toetusest 14 tööpäeva jooksul toetuse kinnitamisest alates. Ülejäänud summa maksis amet 1. novembriks; kiviaia taastamise ja hooldamise, mitmeliigilise põõsasriba rajamise ning tiigi või märgala rajamise ning hooldamise puhul 13. detsembriks.

Riiklik järelevalve

Riiklikku järelevalvet teostab PRIA. Amet kontrollib sõltuvalt toetatava tegevuse iseloomust koostöös TTI, Muinsuskaitseameti, Tõuaretusinspektsiooni, maakonna keskkonnateenistuse inspektorite või kaitseala valitsejaga vähemalt 5% toetusesaajatest kohapeal.

Siseaudit

PRIA siseauditi osakond auditeeris 23.09–01.11.2002 keskkonnatoetuse taotluste administreerimist. Olulisemad juhtkonnale esitatud soovitused:

- protseduure välja töötades tuleks rohkem arvestada menetlemisprotsessi piiravate tähtaegadega;
- võimaldada taotlejal ülemakstud raha ise tagasi maksta (nt mingi teatise alusel); et seda ei loetaks valeandmete esitamiseks ja taotleja saaks ka järgmisel aastal õigustatult toetust taotleda;
- täpsustada mõistet „olulised muudatused“ ning töötada välja vorm, mille alusel taotleja PRIA-t ettevõttes toimunud muudatustest teavitama peab;
- lähtudes toetuse võimalustest teha väljamakse pärast kohapealset kontrolli.

Auditi teostus

Riigikontroll hindas toetuse maksmisega seotud olulisemaid aspekte – taotluste menetlemine, toetuse kinnitamine ja väljamaksmine – ning järelevalvet nende tegevuste üle.

Valimi moodustasime Saare, Võru ja Jõgeva maakonna taotlustest. Kokku vaatasime 133 ehk 10% nendes maakondades rahuldatud taotlustest (Saare maakond 71, Võru maakond 20, Jõgeva maakond 42 taotlust). Kohapeal kontrollisime toetusesaajaid Saare maakonnas (6 juhul) ja Võru maakonnas (5 juhul). Kuna audit toimus talvel, siis hindasime kohapeal eelkõige põlluraamatu jt dokumentide olemasolu ning täitmist; lisaks mõõtsime Saare maakonnas kiviaedu ning kontrollisime talivilja külvamist.

Auditeerisid auditijuht Maidu Lääne, vanemaudiitor Liisi Uder ja audiitor Pille Põder.

1. Toetuse saamise nõuded

1.1. Külvikorraplaan

Külvikorraplaanis pidi olema näidatud klassikaline külvikord – kultuure vahetatakse eri põldude vahel tsükliga vähemalt 4 aastat (kui põld erines teistest suuruselt või mullastikult või asus neist eraldi, võis kasutada üksikpõllu külvikorda samuti tsükliga vähemalt 4 aastat).

Saare maakonna valimisse langenud juhtudest esinesid vead 6 toetusesaaja külvikorraplaanis, Võru maakonna puhul oli vigadega plaane 5. Olulisemad puudused: külvikorda ei olnud märgitud, puudusid maaüksuste numbrid. PRIA ametnikud selgitasid, et kui külvikorraplaani ei olnud nõutavaid andmeid märgitud, ent vajalik teave kajastus taimekasvatusplaanis, võeti aluseks viimane.

Valimisse langes juhus, kus taotlust esialgu ei rahuldatud, sest taotleja ei olnud märkinud tulevatel aastatel külvatavaid kultuure. Antud juhul oli põhjus selles, et maa rendi lepingu peatse lõppemise tõttu polnud mõtet järgmiste aastate kultuure taotlusse kirjutada.

1.2. Taimekasvatusplaan

Taimekasvatusplaanis tuli näidata, et põllul kasvatatakse liblikõielisi põllukultuure või liblikõieliste-kõrreliste põllumajanduskultuuride segu vähemalt ühel aastal kuue aasta jooksul.

Taimekasvatusplaani täitmisel esines vigu nii Saare, Võru kui ka Jõgeva maakonna toetusesaajatel vastavalt 8-l, 12-l ja 6-l juhul. Vead: plaanist puudus liblikõieline kultuur või märgiti kultuuride segu nii, et ei olnud võimalik kindlaks teha liblikõieliste esinemist. Nt oli plaanis *põldhein*, mis võib olla liblikõielise ja kõrreliste segu või sisaldada ka üksnes kõrreliste liike; kuid millest see tegelikult koosnes, ei selgunud. Liiga vähe teavet sisaldasid üldmõisted nagu *allakülv, hein, karjamaa, rohumaa*. Kasutati ka lühendeid, mis ei ole üheselt mõistetavad: *PR, AR* jne. PRIA ametnikud selgitasid, et kui külvikorra- või taimekasvatusplaanis kultuuri olemasolu otseselt ei kajastunud, saadeti taotlejale kiri, milles paluti mõisteid selgitada.

1.3. Väetusplaan

Ühele hektarile tohtis laotada mineraal- ja orgaaniliste väetistega aastas keskmiselt kuni 170 kg lämmastikku, sellest mineraalväetistega kuni 100 kg. Looduslikke rohumaid ei olnud lubatud väetada.

Saare maakonna väetusplaanidest olid vigased 8 ja Võru maakonna plaanidest 5. Põhiliseks veaks oli väetisekoguste lahtrite täitmata jätmine. PRIA ametnikud selgitasid, et kui lahtrid olid täitmata ja nõutavad andmed ei selgunud ka mujalt, saadeti taotlejale kiri, kus paluti lahtrid täita. Kui mujalt oli vajalikke andmeid võimalik välja lugeda, kirja ei saadetud.

Soovida jätsid väetisebilansi arvutused. Nt oli ühes Saaremaa taotluses kirjas, et talu loomad tootsid 35,6 t orgaanilist väetist ning 232,9 kg lämmastikku aastas. Audiitorite arvutused näitasid, et tegelikult tootsid loomad orgaanilist väetist 14,5 t ja lämmastikku 103,9 kg. Seetõttu võib kahelda ka muudes taotluses esitatud arvudes.

Mõnes väetusplaanis ületas mineraalväetistega põldudele antava lämmastiku kogus piirkogust üksik-põllu kohta. PRIA ei kontrollinud üksikpõldude koguseid, sest kord seda ette ei näinud. Taotleja võis seetõttu liblikõieliste kultuuride arvel, mis lämmastikväetisi ei vajanud, väetada ülejäänud kultuure lubatust rohkem, rikkumata "näiliselt" keskmist lubatud piirmäära.

---

[2] PRIA peadirektori 04.11.2002. a käskkiri nr 1-2/426 "Põllumajandusliku keskkonnatoetuse taotluste menetlemisega seotud osakondade ülesanded"

Riigikontrolli hinnangul võimaldas kord tegelikult lahtrite täitmata jätmist – ehkki olid kehtestatud maksimaalsed väetisenormid, polnud keelatud väetamata jätmine. Mineraalväetiste mittekasutamine toetuse eesmärgiga vastuollu ei lähe (mida vähem mineraalväetisi, seda keskkonnasõbralikum), ent audiitorid leidsid väetusplaane, kus polnud ette nähtud ka orgaanilisi väetisi. Vastavalt heale taimekasvatustavale tuleb aga põldu väetada koguses, mis kompenseerib toiteelementide kao mullas.

Mõnede taotluste põhjal ei olnud võimalik tuvastada looduslike ja poollooduslike koosluste paiknemist, seega ka väetiste kasutamist. Samas on oht, et mõned tootjad neid kooslusi väetavad, sest on huvitatud niitude ja luhtade saagikuse tõstmisest heina müügi või oma loomade ületalvepidamise tõttu. Kooslus saab aga aja jooksul väetamise läbi kahjustatud või koguni hävitatud.

Olulisi ebaprofessionaalselt koostatud väetiseplaanide põhjusi on kindlasti see, et taotlejad teevad neid ise – puudub ka nõue tellida neid pädevalt asutuselt. Näiteks taotleja Saaremaalt pidas omakoostatud plaanis vajalikuks orgaanilise väetise andmist odrale. See ei ole õige, sest suviteraviljad omandavad orgaanilist väetist halvasti. Samas kasvatas taotleja ka kartulit ja talivilja, mis plaani kohaselt ilma orgaanilise väetiseta jäid, ehkki oleksid pidanud seda saama.

Kohapeal tootjatega vesteldes selgus, et nad ei teadnud, kas väetise piirmäära puhul mõistetakse korras selle füüsilist kaalu või toimeaine kogust. Sellest järeldub, et taotlustes esitatud andmed peegeldasid kord üht, kord teist.

Kuigi väetiste ja pestitsiidide kasutamine/mittekasutamine on kriitilise tähtsusega, ei näinud kord ette nende kasutamise kohapealset kontrolli. Oli sätestatud, et taotleja peab saatma pädevale laboratooriumile proovi mulla happesuse, huumusesisalduse ning fosfori- ja kaaliumisisalduse määramiseks. Samas oli kontroll täiesti formaalne, sest kõlvikut ja proovi ei olnud võimalik kokku viia.

Audiitorid leiavad, et lämmastiku lubatud piirmäär (100 kg/ha) on keskkonnasõbraliku tootmise jaoks liialt kõrge. Niisuguse kogusega võidakse ka tavapõllumajanduses rikkuda ökoloogilist tasakaalu, eriti Võrumaa kuppelmaastikul ja Saaremaal, kus loodus on märksa tundlikum ja ohustatum kui traditsioonilistes põllumajanduspiirkondades (nt Järva- ja Viljandimaa).

1.4. Põllumassiivi kaardid

Ettevõtte põllumassiivi kaardi saamiseks tuli taotlejal esitada kirjalik avaldus 1. aprilliks PRIA piirkondlikule teenistusele. Kaart tuli väljastada kolme tööpäeva jooksul. PRIA ametniku kohus oli enne kaardi väljastamist kontrollida taotleja maade asumist ette nähtud piirkonnas.

Testide tulemusena selgus, et põllumassiivi kaardid olid olemas kõigi kontrollitud taotluste puhul. Ent kaart anti kätte kohe, mitte kolme tööpäeva jooksul. Põhiline toiming, mida kaartide väljastaja koos taotlejaga tegi, oli põllumajandusmaa määramine kaardil. Kiirustamine võis seda mõjutada.

Väga väikse mõõtkava tõttu oli kõlvikuid ilma vigadeta raske piiritleda[3]; eriliigilisi kõlvikuid ei olnud tingmärkidega tähistatud. Kõiki maaüksusi ei olnud PRIA ametnikud jõudnud üle mõõta, ent visuaalselt oli nende suurust raske hinnata. Suure mõõtkava, eksplikatsioonide puudumise ja kõlvikute piiride varieerumise tõttu võisid vead pindalades olla suured. Samas ei olnud sätestatud, milliseid eksimusi pindalades saab lugeda veel usaldatavaks.

Ehkki kord sätestas, et vähemalt kolmveerand toetusetaotleja põllumaast pidi asuma määruses nimetatud piirkonnas ning ülejäänud osa ei võinud jääda sellest kaugemale kui 2 km, ei olnud mõnedel kaartidel märgitud valla nimetust või selle piire.

Asjaosaliste hinnangul olukord paraneks, kui põllumassiivi kaardid, milleks on ortofotod, oleksid värvitrükis. See võimaldaks kõlvikuid eristada ning pindalade määramise täpsus suureneks märgatavalt.

[3] Kaardi mõõtkavas 1:10 000 vastab 1 mm laiuse ja 1 cm pikkusele pliiatsijoonele pind 0,1 ha.

Ettepanekud põllumajandusministrile

- Keelata toetuse maksmine juhul, kui toetuse taotlejal ei ole maakasutusõiguse peatse lõppemise tõttu võimalik toetuse eesmärki täita.
- Täiendada korda sättega, et lämmastikväetise kasutuse kontroll hõlmaks taotleja kõiki maatükke.
- Diferentseerida lämmastikunormi pinnaühikule vastavalt piirkonnale.
- Töötada välja väetiste ja pestitsiidide kasutamise kohapealse kontrolli metoodika ja tagada nende kasutamise kontrollimine taotlejate juures kohapeal.
- Soodustada plaanide tellimist pädevatelt asutustelt: laboratooriumidelt, Taimse Materjali Kontrolli Keskuselt jt.
- Soodustada pindalaga seotud toetuste maksmisel värvitrükis ortofotokaartide kasutuselevõtmist.
- Sätestada pindalades eksimise lubatud piirmäärad.

Ettepanekud PRIA peadirektorile

- Nõuda, et mullaanalüüside puhul oleks selgelt näidatud seos mullaproovi ja kõlviku vahel.
- Kasutada senisest enam mullaanalüüsidest saadud teavet toetuse maksmisel.

2. Toetussummade määramine

2.1. Otsuse muutmine

Testide tulemusena selgus, et Võru maakonnas oli ühele taotlejale makstud 300 kr vähem, kui ta oleks pidanud saama. Mõlemad taotluste vastuvõtjad olid andmebaasi sisestanud 55,1 ha asemel 54,1 ha. Kuigi taotlusel oli 55,1 selgesti eristatav, oli ka taotleja kinnitusel nõustunud 54,1-ga.

Probleeme tekkis, kui pärast kinnituse saatmist taotlejale määratud summa mingil põhjusel muutus. Muutusi põhjustas eelkõige taotleja andmete täpsustamine. Nt vähendati summat taastatud kiviaia pikkuse ülemõõtmise tõttu, üks taotleja teatas PRIA-le eesti tõugu hobuse müügist, TTI-lt saadud andmetel kasutas mõni taotleja vähem maad, kui oli PRIA-le esitatud taotluses märkinud jne.

Ülaltoodud põhjustel erines väljamakstud summa käskkirjas märgitud summast Võru maakonnas 4-l ja Jõgeva maakonnas 3-l juhul, kokku 28 000 kr. Saare maakonnas oli neid juhtumeid 10 ja erinevus kokku 26 000 kr.

PRIA vähendas toetusesummasid käskkirja vormistamata. See ei ole vastavuses haldusakti kohta kehtestatud nõuetega.[4] Kui muudatused mõjutavad haldusakti sisu, tuleb välja anda uus akt. Teisisõnu – kui taotleja õigustatud ootus käskkirja alusel oli saada 1000, aga maksti 700 kr, ei ole tema jaoks ilmselt oluline mitte see, et ta sai 700 kr, vaid põhjendus, miks ta jäeti 300 kr ilma. Pealegi võimaldab toetussumma muutmine haldusakti vormistamata summasid omavoliliselt muuta.

2.2. Topelttoetuse määramine

Hea taimekasvatustava kasutamise eest ei saanud toetust taotleda maa kohta, mille puhul samaaegselt taotleti toetust mahepõllumajandusliku tootmise eest, ja maa kohta, mille puhul samaaegselt taotleti toetust poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise eest (viimast maksis 2002.aastal Keskkonnaministeerium).

Auditiga selgus, et üheaegselt oli toetust, täpsemalt samalaadsete tegevuste eest makstud keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajandusliku tootmise eest ning keskkonnasõbraliku majandamise ja hea taimekasvatustava eest. Jõgeva maakonnas Palamuse vallas oli taolisi juhtumeid 3; Saare maakonnas Lümanda ja Kihelkonna vallas 5.

Keelatud ei olnud maksta toetust poollooduslike koosluste hooldamise eest paralleelselt keskkonna-toetusega keskkonnasõbraliku majandamise eest, mis võivad olla sisult kattuvad tegevused.

Eraldi väärib tähelepanu mahepõllundus ja poollooduslike koosluste hooldamine. Möödunud aasta keskkonnatoetuse taotlusvorm nägi mahepõllunduse puhul ette üksnes põllumajandusmaa (põld, püsi-rohumaa, looduslik rohumaa, viljapuu- ja marjaaed) andmete esitamist. Alad, mis jäid poollooduslike koosluste alla – puis-, soo- ja aruniidud jm, TTI hinnangul toetuse alla ei kuulunud, kuigi ka neilt võis koguda mahetooteid.

2003. aastal võivad poollooduslike alade hooldajad lisaks Keskkonnaministeeriumi makstavale loodushoiutoetusele taotleda ka Põllumajandusministeeriumi administreeritavat keskkonnatoetust. Seni puudub mehhanism, kuidas vältida topeltmaksmist.

[4] Haldusmenetluse seadus § 56

2.3. Taotluste tagantjärele rahuldamine

Vastavalt haldusmenetluse seadusele oli taotlejal õigus 30 päeva jooksul pärast taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemist see vaidlustada. 125 taotlejat vaidlustaski otsuse. Vastavaid avaldusi võttis PRIA vastu kuni 8. juulini. Osa tootjaid selgitas avaldustes, et oli taotlusvormi ja selle lisaks olevaid plaane täites vigu teinud.

PRIA vaatas tehtud otsused uuesti üle, konsulteeris ministeeriumi spetsialistidega ja otsustas lisada toetusesaajate nimekirja 102 vaidlustanud taotlejat (s.o 82% kaebustest rahuldati). Nii paljude taotlejate suhtes tehtud otsuste muutmisest võib järeldada, et kasutati erinevat toetuse määramise praktikat.

PRIA selgituste järgi protsessi keskel käitumisreegleid ei muudetud. Tehtud otsuste muutmine oli tingitud taotlejate saadetud kirjadest, kus nad selgitasid vea tekkimise põhjust. PRIA väitel kontrolliti kirja saatnud taotlejaid kohapeal, et saada selgust, kas kirjas esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

Suur tagantjärele rahuldatud taotluste hulk, aga ka PRIA otsus aktsepteerida taotlusi, millele lisatud dokumendid ei olnud eraldi võttes korrektselt täidetud, kuid kokkuvõttes oli võimalik vajalik info kätte saada, viitab sellele, et keskkonnatoetuse saamiseks kehtestatud nõudeid oli palju ja need olid liiga keerulised.

Ettepanekud põllumajandusministrile

- Välistada toetuse topeltmaksmine ühe ja sama tegevuse eest.
- Kehtestada andmete omavahelise seose kontroll ja võrdlus eelmiste aastate andmetega, veendumaks taotlejate esitatud andmete loogilisuses ja õigsuses.
- Olulisemateks peetavate nõuete osas näha ette täiendavad menetlused, mis aitaksid veenduda taotleja õiguses toetusele ja vähendaksid senist tuginemist valdavalt huvitatud poole – taotleja enese esitatud andmetele.
- Sätestada mahepõllundustootmise ja poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise toetuse menetlemisel PRIA tegevus info vahetamisel loodushoiutoetuse maksjatega (piirkondlike keskkonnateenistuste ja kaitsealade valitsejatega) eesmärgiga vältida toetuse topeltmaksmist.

Ettepanek PRIA peadirektorile

- Vormistada toetussumma muutmise korral põhjendust sisaldav käskkiri ja edastada see toetusesaajale, näidates ära asjaolud, mis toovad kaasa just niisuguse otsuse.

3. Andmete saamine teistelt asutustelt

PRIA kasutas taotluste üle otsustades TTI, Tõuaretusinspektsiooni, Muinsuskaitseameti, piirkondlike maaparandusbüroode ja Maksuameti andmeid.

Toetust taotlevate mahepõllundustootjate nimekirja pidi PRIA TTI-le esitama 20. aprilliks, kuid ei teinud seda.

TTI-s oli mahepõllundustootjate andmebaas, mille järgi inspektsioon teostas mahetootjate üle järelevalvet. Korra kohaselt esitas TTI andmed taotlejate kohta PRIA-le aprillis ja oktoobris: aprillis teatati, kas taotleja on tunnustatud või tunnustatuks loetud, oktoobris pindalade suurus ja nõuete täitmine.

38-st valimisse sattunud mahepõllumajandusliku tootmise eest toetust saanud isikutest olid kõik inspektsiooni poolt tunnustatud. Ühel taotlejal erinesid taimekasvatus- ja külvikorraplaani andmed, teisel ei olnud külvikorraplaan korrektselt täidetud. Kõiki oli TTI kohapeal kontrollinud ning selle kohta olid olemas materjalid.

TTI pidi PRIA-le esitama andmed 15. oktoobri seisuga. Kuna aga TTI inspektorid kontrollisid taotleja juures nõuete täitmist mõnevõrra varasema seisuga, siis oli taotlejal õigus nõudeid täita ka pärast TTI inspektorite kontrolli. Samas võis PRIA jätta toetuseavalduse TTI esitatud kontrolliandmete alusel rahuldamata. Mõnikord tegi TTI ka järelkontrolli; kuna aga mahepõllumajandusseadus ega ka toetuse maksmise kord järelkontrolli tegemist ei reguleeri, siis ei olnud selge selle tulemuste arvestamine toetuse maksmisel.

Taotleja pidi viivitamatult toetuse maksjat teavitama ettevõttes toimunud muutustest, mis võisid mõjutada toetuse maksmist. Kuna ei olnud täpsustatud, mida pidada "olulisemateks muutusteks", ilmnes praktikas, et kui näiteks mahepõllundustootmise eest toetust taotlenud tootjad esitasid avaldused toetusealuse maa suuruse muutmise kohta, siis PRIA neid ei arvestanud ning lähtus makseid tehes oma varasematest või TTI-lt saadud andmetest.

Tõuaretusinspektsiooni puudutab korra nõue, mille järgi eesti tõugu hobune pidi karjas olema 20. septembrini. Samas ei näinud kord ette, kuidas saaks PRIA veenduda selles, et hobust selle kuupäevani tõesti karjas säilitati.

Ettepanekud põllumajandusministrile

- Teha korraldus TTI ja PRIA mahepõllundustootjate kohta peetavate andmebaaside ühildamiseks, et nii toetuse maksjal kui inspektsioonil oleks juurdepääs asjakohastele andmetele.
- Välistamaks taotlejate ebavõrdset kohtlemist, hilisemaid proteste ja stiihilist järelkontrolli sätestada tähtpäev, milleks toetuse taotlejad peavad olema valmis oma maad TTI-l kontrollida laskma ning millest hilisemaid pretensioone enam arvesse ei võeta.
- Täpsustada, mida lugeda "olulisemateks muutusteks" taotleja tegevuses, mida PRIA peab toetuse maksmisel arvestama.
- Täiendada korda sättega, mis kohustaks Tõuaretusinspektsiooni kinnitama PRIA-le eesti tõugu hobuse karjas olemist 20. septembri seisuga.

4. Toetusesaajate kohapealne kontroll Riigikontrolli poolt

Kuigi nii Võru kui ka Saare maakonnas toimusid toetusetaotlejate grupinõustamised ja infopäevad, esines nõuete täitmisel puudusi.

Toetusesaajatel oli probleeme dokumentide täitmisega. Sageli ei teatud, millist infot ja millises vormis fikseerida. Seda teadsid need, keda PRIA inspektorid olid juba kohapeal kontrollinud või keda oli juhendanud konsulent. Korrast ära dokumendid ei andnud kindlust, et toetuse taotlejad ka teisi toetuse saamiseks esitatavaid nõudeid täita oskasid.

Viiest Võrumaa kohapeal kontrollitud toetusesaajast oli põlluraamat korras kahel. Ühel olid maaüksuste numbrid valesti märgitud, teisel põldudele laotatud mineraalväetise nimetus ja kogus raamatusse kandmata, kolmandal erinesid põlluraamatusse kantud maaüksuste suurused ja põllukultuurid oluliselt taotluses märgitust.

Võrumaa taotlejatele oli abiks palgatud teise maakonna konsulent. Vaatamata sellele jäi pool Võrumaa taotlustest rahuldamata ning enamikule kohapeal kontrollitud taotlejatele tehti ettekirjutusi. Sellest võis järeldada, et konsulendi abi kasutamine oli piiratud.

Saaremaal oli olukord märksa parem. Kuue toetusesaaja kohapealse auditeerimise käigus selgusid üksikud vead, mis toetuse maksmist ei oleks ilmselt mõjutanud.

Saaremaa omapäraks on kiviaiad, mille ehitamist ja säilitamist toetuse maksmisega püütakse tagada. Kiviaedade kontrolli käigus osutus probleemseks eristada kiviaia hooldus- ja taastustööde mahtu, kuna nende tööde eristamine tagantjärele on küllalt tinglik. Nii oli ühele taotlejale 50 m kiviaia puhul määratud toetust 20 m taastamise ja 30 m hooldamise eest, kuigi visuaalselt hinnates polnud hooldus- ja taastamistöödel võimalik vahet teha.

Ettepanekud põllumajandusministrile

- Luua taotlejate teadlikkuse tõstmiseks läbimõeldud konsultatsioonisüsteem.
- Eristada korras kiviaia hooldus ja taastamine sõltuvalt aia ehitamise ajast: esimesel aastal võiks maksta ainult taastamise, edaspidi hooldamise eest.

Jüri Kõrge
Peakontrolör
Tegevusriskide auditi osakond

Põllumajandusministri vastus

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 16.04.2003 nr 2-7.1-TR/03/347

Meie 23. 05.2003 nr 9.4-2/2303-1

Keskkonnatoetus

Lugupeetav härra Kõrge

Esitame Teile informatsiooni rakendatavate abinõude kohta põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmisel vastavalt Teie poolt põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele.

Tiit Tammsaar
Minister

Lisa: Põllumajandusministeeriumi vastus põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele kaheksal lehel

Eike Lepmets 625 6141

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 26.05.03 Reg.nr 2-7.1-TR/03/347-2

RM 011691

Lai 39/41
EE 0100 TALLINN

Telefon 625 6107
Faks 625 6200

Reg nr 01073886
E-mail pm@agri.ee

Põllumajandusministeeriumi vastus põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele

Üldist

Põllumajanduslik keskkonnatoetus on rahaline abi, millega hüvitatakse keskkonnasõbraliku majandustegevuse arendamiseks, bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamiseks ning kohalikule olustikule iseloomuliku loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks tehtava tegevuse kulud ning sellisest tegevusest tingitud väiksem tulukus. Toetus aitab ühtlasi suurendada põllumajandustootjate keskkonnateadlikkust ning aitab kaasa maaelu arengule. Keskkonnatoetust makstakse õigusaktides sätestatud nõuetest rangemate nõuete järgimise eest.

Nimetatud üldpõhimõtted tulenevad Euroopa Liidu maaelu arengu määruse 1257/99/EÜ artiklitest 22 – 24, mille kohaselt peab iga liikmesriik koostama oma Maaelu Arengukava raames põllumajanduse olukorrast ja keskkonnaseisundist ning maaelu arengu prioriteetidest lähtuva põllumajanduse keskkonnaprogrammi. Eesti alustas ettevalmistustega varakult. Esimene keskkonnaprogramm töötati välja aastatel 1998 – 2000 ja seda on 2001. aastast ka mitmeetapiliselt rakendatud. Esiteks hakati programmi alusel andma toetust pilootaladel, sellega paralleelselt rakendati mitmeid tegevusi terves riigis ning nüüdseks on toetuse saajate ringi järk-järgult laiendatud.

Enne toetuse laiemat rakendumist oli selle uudsust ja omapära arvestades oluline alustada 2001. aastal pilootprojektiga Lümanda, Kihelkonna ja Palamuse vallas. Siinjuures tuleks rõhutada, et toetuse pilootaladel andmise eesmärgiks on olnud selle keskkonnakaitseliste jm eesmärkide saavutamise kõrval ka toetuse praktiline katsetamine, et:
1) töötada välja asjakohased administratiivstruktuurid;
2) selgitada välja taotluse esitamise, kontrolli ja seire protseduuride kitsaskohad;
3) hinnata meetmete tõhusust toetuse eesmärkide paremaks saavutamiseks;
4) koguda infot põllumajandusettevõtte kohta makstava toetuse keskmise suuruse kohta, et leida tootjate osaluse ja tehtavate kulutuste optimaalne suhe ja teha järeldusi erinevate meetmete tasuvuse kohta;
5) jagada tootjatele ja laiemale üldsusele infot keskkonnatoetuse kohta.

Järgmisel aastal kavandame toetuse laienemist juba üleriigiliseks. Selleks koostatakse 2003. aasta jooksul Euroopa Liiduga liitumise raames Maaelu Arengukava 2004-2006, kus põllumajandusliku keskkonnatoetuse meede koosneb varasema rakendamise kogemusi arvesse võttes nii juba hetkel rakendatavatest kui ka uutest tegevustest.

Arvestades eelnevat, on keskkonnatoetuse andmise käiku vastava töögrupi poolt pidevalt analüüsitud ning selle tulemusena igal aastal täiustatud õigusakte. Seetõttu on mitmete Riigikontrolli 2002. aasta aruandes toodud ettepanekutega 2003. aastal määruses arvestatud. Suuremad muudatused oleme kavandanud teha Maaelu Arengukava raames, arvestades seejuures vastavate Euroopa Liidu õigusaktide nõuetega (1257/99EÜ; 445/2002/EÜ; 3508/92/EMÜ ja 2419/2001/EÜ jt). Kuna Eesti riik peab Euroopa Liiduga liitudes keskkonnatoetuse rakendama ja liikmesriikide kogemuste kohaselt on tegemist vast kõige keerulisema toetusega, on toetuse senine rakendamine kogemuste saamiseks end igati õigustanud.

Siinjuures esitame väljavõtte Euroopa Liidu (EL) määrusest nr 2419/2001/EÜ, millega sätestatakse ühenduse toetuskavade ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad, millel põhineb teiste toetuste hulgas ka keskkonnatoetuse kontroll. Põllumajandusministeerium koos valitsemisala asutustega on juba mõnda aega tõsiselt tegelenud ELi nõuetele vastavate toetusskeemide väljatöötamisega.

Määruse artikli 18 kohaselt peab pindalatoetuse puhul igal aastal kontrollima vähemalt 5% taotlejatest. Sama säte on kehtestatud "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel Eestis antavate toetuste, sh keskkonnatoetuse puhul.

Haldus- ja kohapealse kontrolli peab korraldama nii, et oleks tagatud toetuste andmise tingimuste täitmise tõhus kontrollimine. Näiteks, kui kohapealse kontrolli käigus ilmneb olulisi eeskirjade eiramisi teatava toetuskava raames või teatavas piirkonnas või selle osas, suurendab pädev asutus sellel aastal kohapealsete kontrollide arvu ning lisaks tõstab järgmisel aastal kohapeal kontrollitavate põllumajandusettevõtjate osakaalu. Teatavaid kohapealse kontrolli liike võib läbi viia usaldusväärse ja esindusliku kontrollitasemega valimi põhjal, milleks kehtestatakse ka vastavad kriteeriumid. Kui valimi kontrollimise käigus avastatakse eeskirjade eiramisi, laiendatakse valimi mahtu ja ulatust.

Määruse 2419/2001/EÜ artikli 19 alusel valib pädev asutus kohapeal kontrollitavad põllumajandusettevõtjad riskianalüüsi ning esitatud toetusetaotluste representatiivsuse alusel. Riskianalüüsis võetakse arvesse:
a) asjaomase toetuse suurust;
b) põllumajanduslike maatükkide arvu ning piirkonda või loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse;
c) võrreldes eelneva aastaga toimunud muutusi;
d) möödunud aastatel tehtud kontrollide tulemusi,
e) põllumajandusettevõtjaid, kes jäävad toetuse andmise asjakohastest ülemmääradest või piirmääradest välja jmt.

I Vastuseks Riigikontrolli ettepanekutele toetuse saamise nõuete kohta

1. *Keelata toetuse maksmine juhul, kui toetuse taotlejal ei ole maakasutusõiguse peatse lõppemise tõttu võimalik toetuse eesmärki täita.*

Euroopa Liidu määruse 1257/99/EÜ artikkel 23 kohaselt peab keskkonnatoetuse puhul taotlejaga sõlmima vähemalt viieaastase lepingu. Seetõttu peab ka toetusalune maa olema taotleja valduses õiguslikul alusel vähemalt viiel järjestikusel aastal. See säte on kavas kehtestada 2004. aastal, kui keskkonnatoetust hakatakse maksma Maaelu Arengukava raames.

Kuna Eesti riigieelarve ei võimalda mitmeaastaste kohustuste võtmist, pole keskkonnatoetuse puhul saadud eespool nimetatud sätet seni rakendada. Seetõttu kehtestab põllumajandusminister "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 68^3 lõike 4 kohaselt eelarveaasta kohta piirkondade loetelu ja tegevused, mille eest selles piirkonnas põllumajanduslikku keskkonnatoetust antakse.

Kuna maareform pole Eestis veel lõppenud, on lühiajaline maakasutusõigus tootjatele tootmise planeerimisel tõesti probleemiks. Näiteks peab tootja keskkonnatoetuse puhul oma valduses oleval põllumajandusmaal viima sisse külvikorra, külvates sinna muu

hulgas ka liblikõieliste taimede seemneid. Samas, kui maa järgmine aasta pole enam tootja kasutuses, peab külvikorra uuesti planeerima jne. Eelnevat arvestades on 2003. aasta keskkonnatoetuse määruses külvikorra nõudeid täpsustatud. Seetõttu olukorras, kus maa pole peatselt enam tootja kasutuses, võib tootja klassikalise külvikorra asemel sisse viia ka dünaamilise külvikorra, kus ei nõuta kultuuride ruumilist paigutust.

2. *Täiendada korda sättega, et lämmastikväetise kasutuse kontroll hõlmaks taotleja kõiki maatükke.*

Lähtudes Euroopa Liidu praktikast, ei pea me õigeks kontrollida taotleja kõiki maaüksuseid ja taotleja õigsuse kindlakstegemine toimub maatükkide valimi alusel. Euroopa Komisjoni poolt on välja antud ka mitmeid töödokumente, mis on aluseks taotleja juures kontrollitavate maatükkide väljavalimisel. Leiame, et nimetatud lauskontroll oleks Eesti riigile põhjendamatult kulukas.

2002. ja 2003. aastal kontrollis PRIA keskkonnatoetuse taotlejaid kontrolli tegemise protseduuride alusel, kus oli muu hulgas fikseeritud ka kontrollitavate maatükkide arv ja kriteeriumid, mille alusel need välja valiti.

3. *Diferentseerida lämmastikunormi pinnaühikule vastavalt piirkonnale.*

2003. aasta keskkonnatoetuse määruses on väetamisnõudeid juba eesmärgipärasemalt täpsustatud ning heast taimekasvatustavast rangemad nõuded esitatakse tootjale keskkonnasõbraliku majandamise eest toetuse taotlemisel. Lisaks peab tootja mineraalväetiste kasutamisel arvestama ka Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrusega nr 288 "Veekaitsenõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja mineraalväetiste, sõnniku ning silomahla kasutamise ja hoidmise nõuded". Seal on reguleeritud mineraalväetistega aastas haritava maa hektari kohta lubatud lämmastiku kogused sõltuvalt kasvatatavast kultuurist ja planeeritavast saagist.

Riigikontrolli ettepanekule sarnast ettepanekut on arutatud keskkonnatoetuse töögrupis, kus spetsialistid on olnud selle rakendamise osas erinevatel seisukohtadel. Arvestades muu hulgas Euroopa Komisjoniga Maaelu Arengukava väljatöötamisel peetavaid mitteametlikke läbirääkimisi, oleme seisukohal, et 2004.-2006. a programmeerimisperioodil me lämmastikunormi piirkondlikult ei diferentseeri. Arutelu selle edaspidise rakendamise kohta aga jätkub.

4. *Töötada välja väetiste ja pestitsiidide kasutamise kohapealse kontrolli metoodika ja tagada nende kasutamise kontrollimine taotlejate juures kohapeal.*

"Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel kontrollib PRIA sõltuvalt toetatava tegevuse iseloomust ja vajadusel koostöös teiste järelevalveasutustega viit protsenti toetusesaajatest kohapeal, seda ka väetiste ja pestitsiidide kasutamise osas. PRIA kontroll väetiste ja pestitsiidide kasutamise üle toimub teiste riikide eeskujul põlluraamatu ning raamatupidamise alusel ja visuaalselt looduslike rohumaade puhul, mida ei tohi väetada. Mahepõllumajandustootjaid kontrolliv Taimetoodangu Inspektsioon on kahtluse korral võtnud pestitsiidide kasutamise kontrollimiseks ka vastavaid kontrollproove. Kuna väetiste ja pestitsiidide kasutamist on keeruline kontrollida (mida tõestab

ka teiste riikide praktika), kavatseme edaspidi olemasoleva metoodikaga jätkata, seda siiski vajadusel täiustades.

5. *Soodustada plaanide tellimist pädevatelt asutustelt: laboratooriumidelt, Taimse Materjali Kontrolli Keskuselt jt.*

Ei nõustu ettepanekuga, kuna see oleks nimetatud asutustele liiga töömahukas, mis eeldaks uute töökohtade loomist ja täiendavate rahaliste vahendite eraldamist. Samas toimib juba mitmendat aastat ettepanekukohane alternatiivne nõuandesüsteem. Eestis on käesolevaks hetkeks atesteeritud 15 põllumajandusliku keskkonnatoetuse valdkonna konsulenti, kes muu hulgas aitavad tootjatel ka väetusplaane koostada. Paljudel tootjatel on võimalus seda teenust kasutada grupi- või individuaalnõustamiste kaudu. Samas pole selle teenuse kasutamine kohustuslik, kuna peame loomulikuks, et edaspidi oskuste suurenedes suudavad tootjad plaane osaliselt juba iseseisvalt koostada.

6. *Soodustada pindalaga seotud toetuste maksmisel värvitrükis ortofotokaartide kasutuselevõtmist.*

Leiame, et ettepaneku rakendamisel ei saavutaks me loodetud efekti, pealegi läheks kaartide trükkimine väga kulukaks. Meie esialgse arvestuse kohaselt:

- maksab ühe A4 värvilise väljatrüki tegemine 2.50 - 3.00 krooni, A3 puhul tuleb see aga korrutada kahega;
- eelmisel aastal esitati keskkonnatoetuse taotlemiseks ca 1700 taotlust ning teisteks pindalatoetusteks ca 4700 taotlust. Edaspidi, kui toetused üleriigiliseks lähevad, suureneb taotlejate arv märgatavalt;
- keskmiselt vajataks iga taotluse juurde 3–5 A3 kaarti;
- suur korralik värviline A3 laserprinter maksab vähemalt 30 000 - 40 000 krooni ning PRIA piirkondlikke büroosid on meil 15.

Põllumassiivide kaardi väljatrüki kasutamise eesmärk on see, et tootja fikseeriks vastavate leppemärkide abil tema kasutuses olevad maaüksused, milleks on põllud, viljapuu- ja marjaaiad, loodusliku rohumaa jne, ning tähistaks kõik piiritletud maaüksused numbritega. See info on vajalik ainult kohapealset kontrolli teostavatele inspektoritele õigete põldude ülesleidmiseks ning probleemide selgitamiseks tootjatega. Ettetrükitud ja tootja täidetud paberkaartide pealt pindalasid ei mõõdeta ja ka maa sihtotstarvet on sealt raske määrata. Samas oleks tootjal lihtsam märkida vajalikku informatsiooni suuremõõtkavalistele kaartidele. Nõustume arvamusega, et tootjad peaksid saama väljatrükid sellises mõõtkavas, mis võimaldaks infot kaardile võimalikult täpselt ja mugavalt kanda.

Pindala ning maaüksuste nõuetekohast märkimist kontrollitakse ettevõttes kohapeal, kuid vaid valimisse sattunud tootjate puhul. Lisaks toimub tootja esitatud pindade kontroll järgmiselt:

- põllumassiivi kaart digitaliseeritakse mõõtkava suurendusega 1:500 - 1:800. Digitaliseerimisel fikseeritakse põllumassiivi piiri käänupunktide koordinaadid (koordinaatide täpsus tuleneb ortofoto pikseli mõõdust). PRIA kasutuses olevate ortofotode puhul (piksel 0,8 - 1 m) loetakse digitaliseeritud koordinaatide täpsusklassiks 1,2 - 1,5 m, mida aktsepteeritakse ka EL-is. Digitaliseeritavate koordinaatide abil arvutatakse põllumassiivi pindala automaatselt 0.01 ha

täpsusega joont fikseerimata. Saadud pindala ongi aluseks üledeklareerimise kontrollil ning seda tehakse automaatselt põllumassiivide pindalade tabelit ja deklareeritud pindalade tabelit võrreldes (info saadakse taotluse lisast, kuhu tootja märgib oma põldude numbrid ja nende pindalad).

7. *Sätestada pindalades eksimise lubatud piirmäärad.*

Nõustume nimetatud ettepanekuga. Hetkel on "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel pinna suuruse kohta esitatud andmete ja tegelike andmete erinevuse suurus, mille puhul toetust vähendatakse, sätestatud vaid tulutoetuste kohta. Tegelikkusest suurema pindala deklareerimise puhul rakendatav toetuse vähendamine ja väljaarvamised on reguleeritud ka EL määruse 2419/2001/EÜ artiklis 19 ning 2004. aastast sätestatakse see Maaelu Arengukava raames ka põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohta.

II Vastuseks ettepanekutele toetussummade määramise osas

Oleme nõus Riigikontrolli poolt selle peatüki lõpus toodud väitega, et keskkonnatoetuse saamiseks kehtestatud nõudeid on palju ja need on liiga keerulised. Ent mida enam nõudeid, seda keskkonnasõbralikum tootja on ja seda suurem on ka toetus. Tegemist ongi keerulise toetusega. Sama kinnitavad ka teised riigid, kus seda toetust antakse. Toetuse taotlemine on vabatahtlik ning isik, kes toetust taotleb, peab sellega arvestama. Keskkonnatoetuse määr koosneb EL määruse 1257/99/EÜ kohaselt tegevuse (nõude täitmise) tõttu saamata jäänud tulust ja lisakulust ning lisaks võib tootjat stimuleerida 20% nn preemiaga.

1. *Välistada toetuse topeltmaksmine ühe ja sama tegevuse eest.*

Kuna keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajandusliku tootmise ning keskkonnasõbraliku majandamise ja hea taimekasvatustava võtete jne samaaegse rakendamise puhul nõutakse tootjatelt erinevate nõuete järgimist, mille kompenseerimine nähakse ette toetusmäärades, pole sellisel juhul tegemist topeltmaksmisega. "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel loetakse kõiki eespool mainitud tegevusi eraldi tegevusteks, millel igaühel on oma eesmärk ning nõuded selle saavutamiseks. Ka toetus poollooduslike koosluste hooldamise eest, mida Keskkonnaministeerium administreerib, erineb märkimisväärselt põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames keskkonnasõbraliku majandamise eest antavast toetusest, kuna viimase puhul ei pea tootja vastavaid rohumaid hooldama (ehk niitma või seal karjatama).

Seetõttu olemegi keskkonnatoetuse määruse üles ehitanud nii, et kattuvate tegevuste eest, mis ei too tootjale lisakulusid, topelttoetust ei maksta. Selle näiteks ongi mahepõllumajandus ja hea taimekasvatustava, kuna mahetootjale ei esitata hea taimekasvatustava võtete järgmise puhul olulisi lisanõudeid.

2. *Kehtestada andmete omavahelise seose kontroll ja võrdlus eelmiste aastate andmetega, veendumaks taotlejate esitatud andmete loogilisuses ja õigsuses.*

Nõustume Riigikontrolli ettepanekuga. PRIAs käib eeltöö, et olla valmis EL määruse 2419/2001/EÜ artikli 16 kohase andmete ristkontrolli nõude täitmiseks. Väljatöötatav programm võetakse kasutusele 2004. aastal.

Seni rakendatud keskkonnatoetuse määrustes pole tootjalt nõuete täitmise järjepidevust nõutud (kuigi see on soovituslikult tootjatele esitatud). Kuna Eesti riigieelarve ei võimalda mitmeaastaste kohustuste sõlmimist, peab taotleja igal aastal uuesti esitama taotluse toetuse saamiseks. Euroopa Liiduga liitudes rakenduva Maaelu Arengukava raames sõlmitakse 2004. aastast tootjatega vähemalt viieaastane leping, mis tagab ka toetuse keskkonnaeesmärkide parema saavutamise.

3. *Olulisemateks peetavate nõuete osas näha ette täiendavad menetlused, mis aitaksid veenduda taotleja õiguses toetusele ja vähendaksid senist tuginemist valdavalt huvitatud poole – taotleja enese esitatud andmetele.*

Arvestades keskkonnatoetuse keerulisust leiame, et kontroll nõuete täitmise üle on ka praegu üsna tõhus. Näiteks kontrollitakse mahepõllumajandustootjate vastavust "Mahepõllumajanduse seaduse" nõuetele 100% ulatuses. Mitmeliigilise põõsasriba rajamise, kiviaia taastamise või hooldamise, tiigi või märgala rajamise või hooldamise, eesti tõugu hobuse kasvatamise jne puhul kontrollivad eri ametkonnad kõigi taotlejate õigust toetuse saamiseks ja hiljem, enne toetuse lõplikku väljamaksmist kontrollib tootjaid kontrollvalimi alusel PRIA. Taotleja peab taotlemiseks koostama mitmesuguseid detailseid plaane, mille üheks eesmärgiks on nende abil kontrollida toetuse saamiseks esitatud nõuete täitmist. Lisaks on "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 96^1 alusel PRIAl õigus tellida taotluste hindamiseks ekspertiise.

Samas vaadatakse toetuse saamiseks tootjale esitatavad nõuded ning ka kontrolliprotseduurid üle aastateks 2004.-2006. koostatava Maaelu Arengukava raames, võttes arvesse vastavate ELi õigusaktide sätteid. Seejuures on kavas senisest veelgi enam kaasata kontrolli teisi ametkondi ning teha andmete ristkontrolli teiste andmebaasidega.

4. *Sätestada mahepõllundustootmise ja poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise toetuse menetlemisel PRIA tegevus info vahetamisel loodushoiutoetuse maksjatega (piirkondlike keskkonnateenistuste ja kaitsealade valitsejatega) eesmärgiga vältida toetuse topeltmaksmist.*

Seni pole põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames pool-looduslike koosluste taastamise ja hooldamise eest toetust makstud. 2001. aastast on selle tegevuse eest antud loodushoiutoetust, mille administreerimist korraldab Keskkonnaministeerium. Kuna mahepõllumajandusliku tootmise eest antav toetus ja loodushoiutoetus pole kattuvad toetused, puudub nimetatud andmevahetusel otsene side. "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 68^1 kohaselt on mahepõllumajanduslik tootmine keskkonda säästev ja looduslikku tasakaalu säilitav "Mahepõllumajanduse seaduses" sätestatud mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse nõuetele vastav põllumajandussaaduste tootmine, mida siis ka sihtotstarbeliselt toetatakse, sõltumata, kas tootja viljeleb mahepõllumajandust pool-looduslikul rohumaal või muul maal. Seevastu loodushoiutoetus on keskkonnaministri 10. juuni 2002. a määruse nr 41 "Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord ning nõuded toetuse maksmiseks"

kohaselt rahaline abi, mida antakse kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste hooldamiseks ja taastamiseks.

Samas kavandame alates 2005. aastast maksta pool-looduslike koosluste hooldamise eest toetust Maaelu Arengukava raames ja selle puhul on ametkondadevaheline andmevahetus väga oluline. Käesoleval aastal tellis PRIA Pärandkoosluste Kaitse Ühingult (PKÜ) lepingulise töö pärandkoosluste andmebaasist väljavõtte koostamiseks. Väljavõtte sisuks on kogu Eesti kohta seni teadaolevate ja PKÜ andmebaasi kantud pool-looduslike ehk pärandkoosluste kaardikiht ja sellega kaasnev andmetabel. Seejuures on PKÜ ülesanne vastavasisulisest andmebaasist väljavõtte tegemine, väljavalitud alade (pool-looduslikud kooslused) piiride korrigeerimine ortofotode järgi ning iga ala kohta leiduvate kirjete õigsuse kontrollimine ning vajadusel nende täpsustamine ja korrigeerimine enne andmete üleandmist PRIA-le.

III Vastuseks ettepanekutele andmete saamise kohta teistelt asutustelt

1. *Teha korraldus TTI ja PRIA mahepõllundustootjate kohta peetavate andmebaaside ühildamiseks, et nii toetuse maksjal kui inspektsioonil oleks juurdepääs asjakohastele andmetele.*

Toetame ettepanekut ja töö andmebaaside ristkasutuse suunas käib. Vormistamisel on Taimetoodangu Inspektsiooni spetsialistidele juurdepääsu võimaldamine PRIA põllumajandusloomade registrile. Edaspidi on kavas võimaldada juurdepääs ka PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrile. Olulisematele mahepõllumajandusliku tootmisega seotud andmetele on ka PRIAl praegusel hetkel juurdepääs olemas.

2. *Välistamaks taotlejate ebavõrdset kohtlemist, hilisemaid proteste ja stiihilist järelkontrolli sätestada tähtpäev, milleks toetuse taotlejad peavad olema valmis oma maad TTI-l kontrollida laskma ning millest hilisemaid pretensioone enam arvesse ei võeta.*

Mahepõllumajanduslikule tootmisele esitatakse palju nõudeid ning vastavad ametkonnad kontrollivad nende täitmist aastaringselt. Kuna mahepõllumajandusliku tootmise eest toetuse taotlejate üle kontrolli teostades Riigikontrolli tõstatatud probleem tõesti esineb, kavandame selle küsimuse lahendada Maaelu Arengukava raames.

3. *Täpsustada, mida lugeda "olulisemateks muutusteks" taotleja tegevuses, mida PRIA peab toetuse maksmisel arvestama.*

"Olulisemate muudatuste" näidisloetelu kavandame esitada Maaelu Arengukava raames. Näiteks on arutluse all olnud, et kui taotleja ettevõttes toimunud muudatusega kaasneb toetusesumma muutus, siis loetakse see "oluliseks muudatuseks" ja taotleja peab sellest PRIAt teavitama.

Samas tuleks arvestada, et "oluliste muudatuste" ammendavat loetelu ei ole võimalik anda ning see saab oma sisu praktika käigus.

4. *Täiendada korda sättega, mis kohustaks Tõuaretusinspektsiooni kinnitama PRIA-le eesti tõugu hobuse karjas olemist 20. septembri seisuga.*

Alates 1. jaanuarist 2003 reorganiseeriti Tõuaretusinspektsioon osaks Veterinaar- ja Toiduametist. Sellega seoses läksid aretusalased ülesanded üle Veterinaar- ja Toiduametile, kes ka seetõttu eesti tõugu hobuse kasvatamise eest toetuse taotlejate üle kontrolli teostab.

Oleme Riigikontrolli ettepanekuga nõus, et enne Maaelu Arengukava vastava toetusskeemi rakendumist peaks Veterinaar- ja Toiduamet kinnitama PRIA-le eesti tõugu hobuse karjas olemist 20. septembri seisuga.

IV Vastuseks ettepanekutele toetusesaajate kohapealse kontrolli kohta

Sellesse peatükki on sattunud eksitus, mille kohaselt jäi väidetavalt pool Võrumaa taotlustest rahuldamata. PRIA andmetel esitati Võrumaal 280 taotlust ning heaks kiideti neist 210. Seega jäi rahuldamata veerand esitatud taotlustest. Kuna huvi toetuse vastu oli Võrumaal ootamatult suur (toetusesaajate arvu poolest oli Võrumaa Saaremaa järel teisel kohal), ei olnud ressursinappuse tõttu võimalik pakkuda nõuandeteenust kõigile tootjatele.

1. *Luua taotlejate teadlikkuse tõstmiseks läbimõeldud konsultatsioonisüsteem.*

Toetame igati seda ettepanekut, kuna tootjate keskkonnateadlikkuse tõstmine on selle toetuse olulisemaid eesmärke. Lisaks on senine praktika näidanud, et toetuse taotlemise keerukust arvestades on see väga vajalik ning tootjad on pakutud konsultatsiooniteenust ka usinalt kasutanud. Paraku on korraliku konsultatsioonisüsteemi rakendamine väga kulukas ning eeldab suure hulga spetsialistide väljaõpet. Seetõttu püüame aasta-aastalt etteantud ressurssidega eesmärgini lähemale jõuda. Näiteks 2003. aastal oli tootjatel infopäevadele ja grupinõustamistele lisaks võimalus saada nõuannet atesteeritud konsulentidelt ka nõuandetoetuse raames. 2004. aastal, kui keskkonnatoetust võivad taotleda kõik tootjad, suureneb nõuendevajadus märkimisväärselt. Osaliselt püüame siis probleemi lahendada Riikliku Arengukava raames ettevalmistatavaks nõuande ja teabelevi teenuste toetamise meetmeks ettenähtud rahaliste vahendite abil.

2. *Eristada korras kiviaia hooldus ja taastamine sõltuvalt aia ehitamise ajast: esimesel aastal võiks maksta ainult taastamise, edaspidi hooldamise eest.*

Määruse kohaselt peab taotleja kiviaedade taastamise ja hooldamise eest toetust taotledes esitama PRIAle Muinsuskaitseameti sellise teabe kiviaia olemasolu ja seisundi kohta, millest nähtub aia taastamise ja hooldamise vajadus ja viis. Sellega eristab kiviaia taastamise või hooldamise tegevused muinsuskaitsespetsialist taotlemise eelselt. Tööde teostamise järel peaks kiviaed olema aga võimalikult ühtlase väljanägemisega.

Kuna Maaelu Arengukava raames sõlmitakse tootjaga viieaastane leping, tahame kehtestada nõude, kus kiviaeda peab pärast taastamist nõuetekohaselt hooldama.